

Lagutskottets betänkande nr 20 om regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om skuldsanering för privatpersoner och lagen om företagssanering

Riksdagen remitterade den 28 oktober 1994 regeringens proposition nr 250 till lagutskottet för beredning.

Utskottet har hört lagstiftningsrådet Liisa Lehtimäki och lagstiftningsrådet Pauliine Koskelo vid justitieministeriet, tingsdomaren Tuula Ruikka vid Helsingfors tingsrätt, advokaten Juhani Viilo vid Finlands Advokatförbund, juristen Markku Sedbom vid Velkaneuvonta ry och direktören Erkki Kontkanen vid Bankföreningen i Finland.

Regeringens proposition

Regeringen föreslår en ändring av vissa procedurstadganden i lagen om skuldsanering för privatpersoner när det gäller utredning av skuldläget, utarbetande av förslag till betalningsprogram, domstolsbehandling och utredarens befogenheter. Avsikten med ändringarna är att främja en ändamålsenlig skötsel av skuldsaneringsfrågor.

Vidare föreslås att det till lagen om företagssanering och lagen om skuldsanering för privatpersoner skall fogas ett stadgande som gäller särskilda preskriptionstiders och indrivningsfristens förhållande till frivillig skuldsanering för att i synnerhet preskriptionstiderna inte skall komma att utgöra ett hinder för frivillig skuldsanering. Avsikten med stadgandet är att trygga bl.a. skatteborgenärens möjlighet att delta i frivillig skuldsanering.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

Utskottets ställningstaganden

De sakkunniga som utskottet har hört har allmänt taget ansett propositionen vara ett steg i rätt riktning och i sig bra, men ändå en otillräcklig ändring av skuldsaneringslagstiftningen. Ut-

skottet omfattar dessa ställningstaganden och tillstyrker lagförslagen i regeringens proposition med följande anmärkningar och ändringsförslag.

En fortsättning av översynen

Rättspolitiska forskningsinstitutet har i år gett ut tre forskningsrapporter om hur skuldsaneringslagarna fungerar. De arbetsgrupper som följer upp dessa lagar fortsätter alltså sin verksamhet. Avsikten är att utifrån nya forskningsrön utveckla saneringsförfarandet. Det finns bland annat planer på att nu när skuldrådgivningen håller på att få fasta former och utredare finns att tillgå i hela landet, delegera vissa arbetsskeden inom skuldsaneringen från domstolarna till utredarna. Utskottet anser det vara nödvändigt att detta beredningsarbete framskrider snabbt för att en proposition som bygger på detta genast i början av den nya valperioden skall kunna överlämnas till riksdagen. Samtidigt måste uppgifterna för gäldenärens biträde och utredaren klarläggas.

Utskottet anser att det vid vidareutvecklingen av skuldsaneringslagen också måste övervägas om gäldenärens skyddade belopp skall bindas till levnadskostnadsindex samt hur borgensmannens ställning kan förbättras, speciellt hans möjligheter att få uppgifter i de olika faserna av skuldsaneringen och att bevaka sina intressen.

Det är skäl att alltså fästa uppmärksamhet vid hur skuldrådgivningen fungerar. Därför måste det ses till att resurserna för rådgivningsarbetet räcker till och att skuldrådgivarna kan förbättra sin yrkesskicklighet genom utbildning.

Det första lagförslagets 66 §

Den enda detalj som utskottet har fäst uppmärksamhet vid gäller förslaget till ändring av 66 § lagen om skuldsanering för privatpersoner. Enligt förslaget skall det i lagrummet, där utredarens uppgifter räknas upp, bland annat stadgas

att utredaren av gäldenären och borgenärerna kan begära utlåtanen och invändningar som skall ges in senast en viss dag vid äventyr att de annars kan lämnas obeaktade. Förslaget till stadgande har uppfattats som om åtgärden att begära utlåtanen och invändningar bestäms enligt prövning. Detta är dock inte ändamålsenligt.

Utskottet har erfarit att avsikten i själva verket har varit att utredaren alltid skall begära utlåtanen och invändningar, men att det separat för varje enskild situation enligt prövning skall bestämmas om utlåtanen och invändningarna lämnas obeaktade eller inte. Därför föreslår utskottet att paragrafens 1 mom. delvis skall skrivas om för att det rätta syftet tydligt skall framgå av lagtexten.

Med stöd av det ovan anförda föreslår lagutskottet vördsamt

att lagförslagen skall godkännas i enlighet med regeringens proposition med undantag för det första lagförslagets 66 § som skall godkännas sålydande:

Helsingfors den 15 december 1994

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Lax, vice ordföranden Halonen samt medlemmarna Aittoniemi, Hassi, Håkämies,

66 §

Utredarens uppgifter

Utredaren skall inom en av domstolen utsatt tid göra upp ett förslag till betalningsprogram samt utföra övriga uppgifter som domstolen ålägger utredaren. Då förslaget till betalningsprogram görs upp skall utredaren förhandla med gäldenären och borgenärerna och ge dem nödvändiga upplysningar om omständigheter som är av betydelse för skuldsaneringen *samt bereda dem tillfälle att uttala sig om ansökan och förslaget*. Utredaren kan av gäldenären och borgenärerna inbegära utlåtanen och invändningar (*utesl.*) senast en viss dag vid äventyr att utlåtanen och invändningarna annars kan lämnas obeaktade. Dagen skall utsättas så att de som är delaktiga i ärendet har en skälig tid att ge ett utlåtande. *Till förslaget till betalningsprogram skall fogas utredarens sammandrag av gäldenärens och borgenärernas utlåtanen om ansökan och förslaget.*

(2 mom. såsom i regeringens proposition)

Piha, Polvi, Rossi, Savela, Seivästö, Suhola och Tykkyläinen.

Reservation

Allmänt om en fortsättning av översynen

När riksdagen antog lagen om skuldsanering ansåg den att lagen skall utvecklas utifrån erfarenheterna av den. Härvid behandlades bland annat den frågan att förlikningslösningar är att föredra och att domstolen endast skall behandla de fall som absolut måste avgöras där.

Riksdagen har redan flera gånger påmint regeringen om detta. Också i regeringens aftonskola har det konstaterats att flera punkter i skuldsaneringslagen behöver utvecklas.

Beredningen av dessa ärenden har dock inte framskridit tillräckligt snabbt.

Därför anser vi att utskottets hemställan i betänkandet borde ha uttryckts i "förutsätter"-form, som förpliktar regeringen.

Arrangemang med delvis ägd bostad

Ett av de största praktiska och mänskliga problemen med skuldsanering gäller gäldenärens ägarbostad.

I många fall leder alla lösningar som för närvarande tillämpas till en oskälig situation för någon part. Om gäldenären får behålla sin bostad och i praktiken bara betala en del av dess värde, kan borgenären få lida oskäligt medan gäldenären senare oberättigat kan dra nytta av att bostaden stiger i värde. Om bostaden igen säljs genom exekutiv auktion kan priset bli mycket lågt. Då blir både gäldenären och borgenären lidande. Gäldenären förlorar sin bostad och borgensmannen sina pengar. Också staten kan bli lidande om långgivaren är en bank som får stöd från statens säkerhetsfond. Det är bara den som lyckas köpa en mycket billig bostad som vinner på det hela.

Vi anser att ett system med delvis ägd bostad kunde vara lösningen på dessa problem. I vissa länder tillämpas ett system med delvis ägd bostad om bostadens ägare inte klarar av att helt och hållet betala den skuld han tog när bostaden skaffades. Då blir gäldenären ägare av bostaden med den andel han har betalat medan borgenären äger resten. Gäldenären har rätt att bo i bostaden, men betalar hyra till borgenären för den andel som denne äger. Om gäldenären dör eller flyttar bort från bostaden har borgenären rätt att sälja bostaden, varvid de som tillsammans äger bostaden delar på försäljningspriset enligt de andelar de äger.

Helsingfors den 15 december 1994

Satu Hassi

Iivo Polvi

Jag omfattar reservationen till den del den gäller motiveringsuttalandet.

Tarja Halonen

Exempelvis i Sverige hjälper kyrkan folk som fått problem på grund av bostadsskulder genom att bli delägare på det sätt som beskrivs ovan.

Vi anser att det bör utredas om denna praxis också kan tillämpas i Finland. Därför föreslog vi att utskottet skulle nämna frågan i motiveringen till betänkandet.

Med stöd av det ovan anförda föreslår vi

att det till utskottets betänkande skall fogas ett motiveringsuttalande (1) och en motivering (2) som följer:

1) "Utskottet förutsätter att arbetet med att se över skuldsaneringslagarna snabbt framskrider så att en proposition utifrån detta genast i början av den nya valperioden kan överlämnas till riksdagen. Samtidigt skall uppgifterna för gäldenärens biträde och utredaren klarläggas."

2) "Vidare anser utskottet att ett sådant arrangemang bör övervägas att en bostadsgäldenär kan bevara boenderätten genom att betala en del av värdet för sin bostad. Då blir borgenären delägare av bostaden. Om gäldenären flyttar bort från bostaden säljs den och delägarna delar på försäljningspriset enligt de andelar de äger."

